

INBO Nieuwsbrief

INBO Nieuwsbrief [nieuwsbrief@inbo.be]

Verzonden: vrijdag 19 oktober 2012 15:54**To:** Veerle Solia

Nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) V.U.: Dr. Jurgen Tack Redactie: Koen Van Muylem en Hugo Verreycken Reacties naar koen.vanmuylem@inbo.be

in deze nieuwsbrief:[Natuurindicatoren 2012](#)[Koning rat wordt resistentier](#)[Invasieve uitheemse planten: een afwegingskader voor het beheer](#)[Biodiversiteit als basis voor ecosysteemdiensten in Vlaanderen](#)[Symposium Jos Van Slycken](#)**Natuurindicatoren 2012**

De [nieuwe digitale publicatie rond natuurindicatoren](#) steekt in 2012

niet alleen in een nieuw kleedje, maar is ook opgebouwd rond een nieuw kader. Er is dit jaar namelijk gekozen om enkel indicatoren op te nemen waarvoor op Vlaams en/of Europees niveau een beleidsdoel is geformuleerd (MINA- 4, PACT 2020, Europese

Biodiversiteitsstrategie 2020) en die daarom prioritaire

natuurindicatoren worden genoemd. Naast de omschrijving van de

indicator worden, indien relevant, de trend, het doelbereik en de doelverwachting afzonderlijk weergegeven. De beoordeling van de trend gebeurt op basis van een statistische trendanalyse.

Een aantal indicatoren uit de vorige versies zijn weggelaten en er zijn een aantal nieuwe opgenomen. Zo komt er een extra klimaatindicator 'piekmoment van stuifmeelproductie' aan bod en is ook een aanvullende indicator rond uitheemse diersoorten ontwikkeld. Deze laatste indicator geeft een beeld van de aanwezigheid van voor de biodiversiteit problematische uitheemse soorten in Vlaanderen en het aandeel hiervan dat zich invasief gedraagt in de natuur. Daarnaast zijn ook twee nieuwe indicatoren rond ontsnippering opgenomen. De indicator 'ontsnippering transportwegen' geeft de hoeveelheid en kwaliteit van de huidige ontsnippering langs Vlaamse gewestwegen weer en de indicator 'ontsnippering planologisch groengebied' volgt de versnippering van de groene bestemmingen volgens het Gewestplan

op.

Ook het thema draagvlak en recreatie is uitgebreid met nieuwe indicatoren rond stadsbossen, toegankelijkheid van bossen en speelzones in bossen.

Deze prioritaire indicatoren en een meer uitgebreide set zijn op de [website Natuurindicatoren](#) te raadplegen. Deze website bevat voor elke indicator een fiche met cijfermateriaal en beknopte achtergrondinformatie.

[Heidi Demolder](#)

[Terug](#)

Koning rat wordt resistenter

Uit INBO-onderzoek blijkt dat het aantal ratten dat resistent tegen bestrijdingsmiddelen geboren wordt gedurende de laatste 10 jaar is toegenomen. Meer en meer ratten zijn drager van een genetische wijziging of mutatie waardoor ze vanaf de geboorte resistent zijn. Hierdoor sterven ze niet altijd na opname van een normale dosis vergif. In Vlaanderen is resistentie voornamelijk gekoppeld aan twee verschillende mutaties. Vooral in Oost- en West-Vlaanderen steeg het gemiddelde percentage gemuteerde ratten tot net boven de 50 %. Koploper in die provincies is het bekken van de Bovenschelde met 80 % resistente ratten. Zulk genetisch voordeel in combinatie met de voortplantingsdrang van de bruine rat houdt het risico in dat de bestrijding ontoereikend wordt.

In Limburg en Vlaams-Brabant was er een afname van het aantal resistente ratten in het Maasbekken en een status quo in het Demerbekken. Bovendien vonden we in Maaseik een nieuwe, derde, genetische mutatie die aanleiding geeft tot resistentie. Deze mutatie, niet eerder geregistreerd in België, komt vooral voor in Denemarken, Duitsland en recent ook in Nederland. In de provincie Antwerpen komt nagenoeg geen resistentie voor.

Ratten zijn van alle tijden, net als de problemen die ze veroorzaken. Vroeger werden ratten bestreden met allerlei chemische cocktails. Vandaag de dag gebeurt de bestrijding van de bruine rat met vergif op basis van anticoagulantia. Dergelijke anticoagulantia zijn wegens hun trage werking en het bestaan van een tegengif relatief veilig voor de mens. Ze remmen de bloedstolling waardoor de ratten uiteindelijk sterven.

[Kristof Baert](#)

[Terug](#)

Invasieve uitheemse planten: een afwegingskader voor het beheer

In samenwerking met Waterwegen en Zeekanaal nv, afdeling Bovenschelde, voerde het INBO een verkennende screening uit van invasieve uitheemse plantensoorten langs de bevaarbare waterlopen in de provincies Oost- en West-Vlaanderen over een afstand van 1250 kilometer oeverlengte. We noteerden 23 invasieve uitheemse plantensoorten. Meer dan de helft van deze plantensoorten (13) behoren tot de zogenaamde "zwarte lijst"; dit zijn soorten die een ernstige nadelige invloed hebben op inheemse natuur. Alle invasieve uitheemse planten samen totaliseerden 74 kilometer oeverlengte (geen rekening houdend met overlap tussen soorten), waarvan 48 kilometer met planten van de zwarte lijst - een

aanzienlijke oeverlengte waar de oorpronkelijke plantendiversiteit het lastig krijgt om te overleven of al verdwenen is. Bovendien kunnen verschillende van deze invasieve soorten snel uitbreiden. Er zijn opvallende plaatselijke verschillen: rond Gent zijn Japanse duizendknoop en reuzenbalsemien de talrijkste soorten, langs de Bovenschelde is het de reuzenberenklauw.

Op basis van literatuurgegevens stelden we een tabel op waarin de mate van mogelijke hinder (voor biodiversiteit, economie, volksgezondheid en verkeersveiligheid) voor elk van de vastgestelde soorten staat. Hiermee kan de beheerder een lijst van soorten opstellen die hij wenst te bestrijden. Daarnaast werd ook een tabel opgesteld die de haalbaarheid van bestrijding samenvat, rekening houdend met zowel de lokale talrijkheid van de soorten, en de inspanning nodig voor een succesvolle bestrijding. Op basis van een beslisschema kan je vervolgens bepalen welke bestrijdingsacties dringend zijn. Tenslotte geven we per aangetroffen invasieve uitheemse plantensoort van de zwarte lijst een overzicht van de courante bestrijdingstechnieken. De kennis hierover is nog onvolledig: zowel van de effectiviteit als van de kosten-batenbalans van bestrijding op korte en op lange termijn zijn er vrijwel geen onderbouwde data bekend. Zonder die kennis wordt een effectief bestrijdingsbeleid moeilijk.

Meer informatie is te vinden in het rapport: [INBO.R.2012.13](#).

[Frank Van de Meutter](#)

[Floris Vanderhaeghe](#)

[Terug](#)

Biodiversiteit als basis voor ecosysteemdiensten in Vlaanderen

Ecosysteemdiensten (ESD) zijn het geheel van voordelen die de maatschappij van ecosystemen ontvangt. Biodiversiteit speelt een cruciale rol in het tot stand komen van deze ecosysteemdiensten. De laatste jaren hebben ecosysteemdiensten - als een nieuwe kijk op natuur - snel aan belang gewonnen. Het concept duikt nu op in zowel internationale fora als Vlaamse beleidsplannen en nota's. Hieruit ontstond de bezorgdheid vanuit verschillende hoeken over de mogelijke impact van een beleid dat gericht is op de erkenning en ontwikkeling van ecosysteemdiensten op het behoud van de biodiversiteit.

Wij proberen hierop een eerste antwoord te formuleren door de bijdrage van biodiversiteit aan de levering van de diverse ecosysteemdiensten in Vlaanderen beter in kaart te brengen. Deze nieuwe INBO-publicatie beschrijft beknopt 17 belangrijke ecosysteemdiensten in Vlaanderen en hun relatie met biodiversiteit.

Om de diverse ecosysteemdiensten te beschrijven hebben wij ze ingedeeld op basis van het aspect van de biodiversiteit dat het meest dominant bijdraagt aan deze diensten. Vaak zijn het de soorten zelf die de ecosysteemdienst leveren, zoals bij houtproductie of zeevisserij. Het kan dat hele groepen soorten nodig zijn om een dienst te leveren, bijvoorbeeld bij pollinatie of natuurlijke plaagcontrole. In andere gevallen is biodiversiteit vooral van belang om processen of structuren mogelijk te maken die nodig zijn voor ecosysteemdiensten, bv. bij kustverdediging en overstromingsbescherming of geluidsbuffering.

Deze publicatie richt zich tot beheerders en beleidsondersteuners die verantwoordelijk zijn voor de bescherming en het duurzaam beheer van natuur en landschappen, maar kan ook

nuttig zijn voor iedereen die geïnteresseerd is in de maatschappelijke baten van natuur. De biodiversiteit-ESD fiches kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden als een checklist voor (natuur)gebieden waar de relaties tussen biodiversiteit en ESD belangrijke criteria zijn voor beheervisies.

Het rapport kan je vinden op www.inbo.be

[Linda Meiresonne](#)

[Francis Turkelboom](#)

[Terug](#)

Symposium Jos Van Slycken

Op woensdag 19 december organiseert het INBO in Brussel een symposium ter ere van Jos Van Slycken. Meer informatie binnenkort op de website van het INBO.

[Terug](#)

Aanmelden of uitschrijven kan via mail naar nieuwsbrief@inbo.be.
Mits je de bron vermeldt, mag je delen uit de INBO Nieuwsbrief overnemen in andere publicaties. Graag een seintje naar koen.vanmuylem@inbo.be wanneer je dit doet.
Je kan de nieuwsbrief als pdf (met foto's) downloaden op www.inbo.be.